

R O M A N I A
MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LANGA
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
C A B I N E T
PROCUROR GENERAL
Nr. 966/C/3449/III-5/2011
1056/C/3493/III-5/2011
1300/C/5049/III-5/2011

***Recurs în interesul legii expediat la Înalta Curte de Casație și Justiție la
29 august 2011***

C ă t r e,

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În conformitate cu prevederile art. 329 din Codul de procedură civilă, astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 32 din Legea nr. 202/25.10.2010, formulez prezentul

RECURS ÎN INTERESUL LEGII

În practica judiciară s-a constatat că nu există un punct de vedere unitar cu privire la „***efectele juridice ale deciziilor Curții Constituționale nr.1358 și nr. 1360 din 21 octombrie 2010 asupra proceselor având ca obiect cereri formulate în temeiul Legii nr.221/2009 privind condamnările cu caracter politic și măsurile administrative asimilate acestora, pronunțate în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989, procese aflate în curs de judecată la data publicării acestor decizii în Monitorul Oficial nr.761 din 15 noiembrie 2010 .***”

Urmare sesizării nr. 2127/25A din 23 mai 2011 a Colegiului de Conducere al Curții de Apel Galați, transmisă prin adresa nr. 8/SU/2011 din 30 mai 2011 a Înaltei Curți de Casație și Justiție și a sesizării Colegiului de Conducere al Curții de Apel București, transmisă prin adresa nr. 10/SU/2011 din 6 iulie 2011 a instanței supreme precum și din oficiu, s-a verificat jurisprudența la nivelul întregii țări, constatându-se că, după publicarea deciziilor Curții Constituționale nr. 1358 și nr. 1360 din 21 octombrie 2010, practica judiciară este neunitară referitor la efectele juridice ale acestor decizii asupra proceselor având ca obiect cereri formulate în temeiul Legii nr.221/2009, aflate în curs de judecată.

Diferența de jurisprudență decurge dintr-o apreciere diferită asupra efectelor în timp, prin raportare la art.20 alin.(2) din Constituție, art.1 din Protocolul nr.1 adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului și art. 6 și 14 din Convenție , după cum urmează :

I. Astfel, unele instanțe de judecată au considerat că cele două decizii ale Curții Constituționale produc efecte juridice asupra proceselor aflate în curs de judecată la data publicării lor în Monitorul Oficial, cu excepția situației în care, la această dată era deja pronunțată o hotărâre definitivă de admitere a acțiunii reclamantilor.

Pentru a hotărî astfel, s-a reținut că, în raport de dispozițiile art.147 alin. (1) și (4) din Constituție și ale art. 31 alin. (1) și (3) din Legea nr.47/1992, deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii, opozabile „*erga omnes*”, inclusiv pentru instanțele judecătorești și au putere numai pentru viitor, ceea ce înseamnă că după publicare, vor avea efect asupra tuturor cauzelor în curs de judecată, în care nu s-a pronunțat o hotărâre judecătorească definitivă de admitere a acțiunii reclamantilor și acordare a despăgubirilor în temeiul art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 221/2009.

În acest sens, s-a apreciat că, dispoziția din lege declarată neconstituțională nu se mai poate aplica, instanța investită cu soluționarea unei acțiuni căreia îi este incidentă norma declarată neconstituțională având obligația să nu o mai aplice .

Deciziile Curții Constituționale nr.1358/2010 și nr. 1360/2010 au fost publicate în Monitorul Oficial la data de 15 noiembrie 2010, astfel încât, începând cu această dată, dispozițiile art.5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr.221/2009 sunt suspendate de drept, urmând ca, în situația în care, în termen de 45 de zile, Parlamentul nu pune de acord aceste prevederi legale cu dispozițiile Constituției, acestea să-și înceteze efectele juridice.

Cum în termenul de 45 de zile autoritățile competente nu au intervenit în scopul compatibilizării cu dispozițiile Constituției, a prevederilor art.5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr. 221/2009, prevederi care constituiau temeiul juridic al acțiunilor deduse judecătii, față de efectul *ex nunc* al deciziilor Curții Constituționale, s-a reținut că prezumția de constituționalitate a textului de lege atacat este înlăturată numai pentru viitor, odată cu publicarea deciziei.

Prin urmare, după publicarea celor două decizii ale Curții Constituționale, nu mai există temei juridic pentru acordarea daunelor morale, ca măsuri reparatorii, putând fi acordate în continuare, doar măsurile reparatorii la care se referă art.5 alin.(1) lit. b) și c) din Legea nr.221/2009.

În consecință, s-a constatat că, după acest moment, Statul nu mai datorează despăgubiri cu titlu de daune morale persoanelor care au suferit condamnări ori care au fost supuse unor măsuri administrative cu caracter politic în sensul Legii nr. 221/2009.

Pe de altă parte, s-a reținut că, nu poate fi înlăturată aplicarea legii în perioada dintre intrarea ei în vigoare și constatarea neconstituționalității, astfel încât, în ipoteza în care publicarea deciziei a intervenit după pronunțarea unei hotărâri definitive de admitere a acțiunii, deci în timpul soluționării cauzei în recurs, deciziile Curții Constituționale nu se vor aplica în această etapă procesuală.

S-a arătat că simpla existență a unei acțiuni formulate în baza unei legi care, în anumite cazuri și cu respectarea anumitor condiții putea conduce la dobândirea unor despăgubiri de către anumite persoane, nu constituie o „*speranță legitimă*”, deoarece forma inițială a dispozițiilor art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 221/2009 nu permitea o concluzie conform căreia, la finalul procesului, persoanele îndreptățite vor avea în mod sigur câștig de cauză. (*Anexa I*)

II. Alte instanțe de judecată au apreciat că deciziile Curții Constituționale prin care s-a constatat neconstituționalitatea dispozițiilor art.5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr.221/2009 nu sunt aplicabile cererilor formulate înainte de data publicării acestora, indiferent de stadiul soluționării cauzelor.

S-a reținut că, interpretând aceste decizii în sensul că ar avea ca efecte juridice stingerea (încetarea) dreptului subiectiv patrimonial prevăzut de norma declarată neconstituțională, respectiv de a primi despăgubiri bănești pentru prejudiciul moral suferit de persoanele ce intră în sfera de reglementare a Legii nr.221/2009, s-ar ajunge ca acest

drept să nu mai aibă niciun fel de substanță sau fundament și un întreg act normativ (Legea nr.221/2009) să fie lipsit de cea mai importantă prevedere a sa, astfel încât să devină o „*formă fără fond*”.

S-a considerat astfel, că instanța investită cu soluționarea unei asemenea pricini nu-și poate permite să adere la o astfel de teză, căci s-ar crea toate premisele ca Statul Român să fie expus unor condamnări la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, tocmai pentru lipsa de previzibilitate și accesibilitate a unei dispoziții legale prin care s-a stabilit un drept subiectiv patrimonial în favoarea unei persoane, drept subiectiv care se subsumează noțiunii de „*bun*” în sensul art.1 din Protocolul nr.1 adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, astfel cum această noțiune este definită în jurisprudența constantă a Curții.

Ca atare, nu s-a dat eficiență efectului prevăzut de art. 147 alin. (1) și (4) din Constituție și ale art. 31 alin. (1) și (3) din Legea nr.47/1992, republicată, în privința deciziilor de constatare a neconstituționalității dispozițiilor legale, reținându-se că se impune aplicarea dispozițiilor art.5 alin.(1) lit. a) din Legea nr.221/2009, în redactarea avută la **momentul introducerii acțiunii**, față de imperativul constituțional al respectării principiului egalității și nediscriminării și, pentru a nu se ajunge în situația existenței unui tratament juridic diferit pentru situații juridice egale, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, în accepțiunea art.14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, dar și în vederea asigurării dreptului la un proces echitabil.

Aceste instanțe au apreciat că aplicarea celor două decizii ale Curții Constituționale chiar și în procesele și cererile întemeiate pe dispozițiile Legii nr.221/2009 care nu au fost soluționate prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, ar fi de natură să instituie un tratament juridic diferit față de persoanele care dețin deja o hotărâre judecătorească definitivă, iar diferențele de tratament se bazează pe un criteriu aleatoriu și exterior conduitei persoanei, ceea ce este în contradicție cu principiul egalității în fața legii, consacrat de art.16 alin.(1) din Constituție, conform căruia, în situații egale, tratamentul juridic aplicat nu poate fi diferit.

Astfel, s-a argumentat că, un alt drept care poate fi încălcat în situația aplicării deciziilor Curții Constituționale proceselor în curs de judecată, este dreptul la nediscriminare, consacrat de art.14 din Convenție care interzice discriminarea în legătură cu drepturile și libertățile pe care Convenția le reglementează și impune să se cerceteze dacă tratamentele diferențiate sunt aplicate unor situații analoage sau comparabile, ori dacă discriminarea are o justificare obiectivă și rezonabilă, adică, dacă urmărește un scop

legitim și respectă un raport rezonabil de proporționalitate între scopul urmărit și mijloacele utilizate pentru realizarea lui.

În acest sens, s-a arătat că în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a evidențiat că, pe baza art.14 din Convenție, o distincție este discriminatorie dacă „nu are o justificare obiectivă și rezonabilă”, adică dacă nu urmărește un „scop legitim” sau nu există „un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat” (*Marcks împotriva Belgiei, Hotărârea din 13 iunie 1979, seria A nr.31, par.16, par.33*).

Principiul egalității și interzicerii discriminării a fost reluat și în Protocolul nr.12 la Convenție, adoptat în anul 2000 și dezvoltat de Curtea de la Strasbourg.

Art.1 al acestui Protocol prevede că:

„Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurat fără nicio discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație”.

Acest articol impune o sferă suplimentară de protecție, în cazul în care o persoană este discriminată în exercitarea unui drept specific acordat în temeiul legislației naționale, precum și în exercitarea unui drept care poate fi dedus dintr-o obligație clară a unei autorități publice, în conformitate cu legislația națională, adică în cazul în care o autoritate publică, în temeiul legislației naționale, are obligația de a se comporta într-o anumită manieră (*Thorne împotriva Marii Britanii, Hotărârea din 2009*).

Tratamentul juridic diferit aplicat persoanelor care solicită despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit prin condamnările ori măsurile administrative cu caracter politic este determinat de celeritatea cu care a fost soluționată cererea de către instanțele de judecată, prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive, durata procesului și finalizarea acestuia depinzând adesea de o serie de factori, precum gradul de operativitate a organelor judiciare, incidente legate de îndeplinirea procedurii de citare, complexitatea cazului, exercitarea sau neexercitarea căilor de atac prevăzute de lege și alte împrejurări care pot să întârzie soluționarea cauzei.

Or, astfel cum s-a arătat deja, instituirea unui tratament distinct în funcție de momentul în care instanța de judecată a pronunțat hotărârea definitivă, respectiv pe baza unui criteriu aleatoriu și exterior conduitei persoanei, nu are o justificare obiectivă și rezonabilă.

În acest sens a fost invocată și jurisprudența Curții Constituționale care a statuat că *"violarea principiului egalității și nediscriminării există atunci când se aplică un tratament diferențiat unor cazuri egale, fără să existe o motivare obiectivă și rezonabilă, sau dacă există o disproporție între scopul urmărit prin tratamentul inegal și mijloacele folosite"*.

S-a arătat că însăși Curtea Constituțională a constatat, în considerentele deciziei nr. 1354 din 20 octombrie 2010, că prin limitarea despăgubirilor, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 62/2010, se creează premisele unei discriminări între persoane care, deși se găsesc în situații obiectiv identice, beneficiază de un tratament juridic diferit.

Rezultă, în considerarea argumentului de interpretare *a fortiori rationae* (argumentul justifică extinderea aplicării unei norme la un caz neprevăzut de ea, deoarece motivele avute în vedere la stabilirea acelei norme se regăsesc cu și mai multă tărie în cazul dat) că, prin neacordarea despăgubirilor prevăzute de art. 5 alin. (1) lit. a) teza I din Legea nr. 221/2009 persoanelor interesate care la data publicării deciziilor Curții Constituționale nr.1358/2010 și nr. 1360/2010, declanșaseră procedura judiciară, s-ar crea o discriminare, astfel încât persoane care, deși se găsesc în situații obiectiv identice, vor beneficia de un tratament juridic diferit, ceea ce este inadmisibil din perspectiva principiilor constituționale și convenționale evocate.

De altfel, Curtea Europeană a atras atenția asupra pericolelor inerente în folosirea legislației cu efect retroactiv care poate influența soluționarea judiciară a unui litigiu în care statul este parte, inclusiv atunci când efectul noii legislații este acela de a transforma litigiul într-unul imposibil de câștigat (*Satka și alții contra Greciei*, hotărârea din 27 martie 2003; *Crișan contra României*, hotărârea din 27 martie 2003).

Principiul preeminenței dreptului și noțiunea de proces echitabil se opun, cu excepția unor motive imperioase de interes general, ingerinței puterii legiuitoare în administrarea justiției în scopul de a influența deznodământul judiciar al litigiului și impun ca motivele invocate pentru a justifica asemenea măsuri să fie analizate cu cea mai mare circumspecție (*Rafinările Grecești Stran și Stratis Andreadis contra Greciei*, hotărârea din 9 decembrie 1994).

Acest principiu se aplică și legilor interpretative, adică celor promulgate pentru a clarifica dispoziții legale anterioare (*Smokovitis și alții contra Greciei*, hotărârea din 11 aprilie 2002), fiind avute în vedere toate regulile aplicabile ce influențează deznodământul judiciar al unui proces, de la cele care reglementează raporturile juridice

pe fond, până la cele care influențează altfel soluția.

Pe de altă parte, în ceea ce privește garanția egalității armelor, în jurisprudența instanței europene se arată că aceasta semnifică tratarea egală a părților pe toată durata de desfășurare a procedurii în fața unui tribunal independent și imparțial, instituit de lege, în sensul menținerii unui just echilibru între interesele părților.

Or, câtă vreme, pe parcursul procesului intervine o abrogare a însuși temeiului juridic ce a stat la baza declanșării unor litigii în care pârât este statul, la inițiativa acestuia, pentru considerente ce nu se raportează exclusiv la neconformitatea cu dispozițiile constituționale, se apreciază că această garanție poate fi afectată, cu consecința nerespectării dreptului reclamantului la un proces echitabil, astfel cum acesta este reglementat de art. 6 din Convenție.

Totodată, în doctrină, se consideră că intervenția inopinată a legiuitorului creează un obstacol în dreptul de acces efectiv la o instanță pentru una din părțile litigiului, reprezentând un element de imprevizibilitate ce poate aduce atingere chiar substanței acestui drept.

În consecință, s-a apreciat că aplicarea deciziilor Curții Constituționale nr.1358/2010 și nr. 1360/2010 unui proces *pendinte* și suprimarea temeiului juridic al acordării daunelor morale pentru persoanele prevăzute de art.5 din Legea nr.221/2009, ce declanșaseră procedurile judiciare, în temeiul unei legi accesibile și previzibile, poate fi asimilată intervenției legislativului în timpul procesului și creează premisele unei discriminări între persoane care, deși se găsesc în situații obiectiv identice, beneficiază de un tratament juridic diferit, în funcție de deținerea sau nu a unei hotărâri definitive la data publicării celor două decizii ale instanței de contencios constituțional. (*Anexa II*)

III. Într-o altă orientare jurisprudențială, instanțele au opinat că deciziile Curții Constituționale nr.1358/2010 și nr. 1360/2010 se aplică tuturor proceselor aflate în curs de judecată la data publicării lor, indiferent de stadiul soluționării acestora și indiferent dacă, în cauză, s-a pronunțat sau nu o hotărâre judecătorească definitivă de admitere a acțiunii și acordare a despăgubirilor.

În acest sens, s-a reținut că, potrivit dispozițiilor art. 147 alin.(1) din Constituție, prevederile din legile constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval de timp, legiuitorul nu pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile

Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

Urmare epuizării termenului menționat de textul constituțional, fără ca dispozițiile declarate neconstituționale să fie puse în acord cu Legea fundamentală, prevederile art.5 alin. (1) lit. a) din Legea nr.221/2009 și-au încetat efectele, ceea ce duce la lipsirea de suport legal a pretențiilor reclamantilor.

Textul declarat neconstituțional era cel care reglementa dreptul subiectiv civil pretins în litigiul pendinte, iar încetarea efectelor acestei dispoziții legale are drept consecință lipsirea cererii reclamantilor de temeiul de drept substanțial.

În ipoteza particulară prevăzută de art.147 din Constituție, s-a reținut că abrogarea explicită sau implicită a unei norme juridice nu echivalează, ca efect juridic, cu încetarea efectelor unei norme juridice ca urmare a declarării neconstituționalității ei.

Aceasta întrucât, în prima situație, este vorba de un conflict de legi în timp, abrogarea provenind de la legiuitor, iar problema ridicată ține de aplicarea legii materiale în timp, iar în a doua situație, declararea neconstituționalității unei prevederi legale care duce la încetarea efectelor acesteia, nu provine de la legiuitor și nu poate da naștere conflictului de legi în timp, norma încetând pur și simplu să mai existe.

Astfel, dacă s-ar considera că instanța este ținută de temeiul de drept în vigoare la data formulării acțiunii și ar putea ignora declararea neconstituționalității acestuia pe parcursul judecării, s-ar goli de conținut însuși scopul controlului de constituționalitate.

Or, dacă declararea neconstituționalității nu ar avea niciun efect în cauzele *pendite*, atunci dispozițiile art. 147 din Constituție și art. 31 alin. (1) și (2) din Legea nr. 47/1992 ar fi lipsite de orice eficiență juridică.

Totodată, s-a apreciat că nu se poate reține existența unei „*speranțe legitime*” a reclamantilor la obținerea unor compensații pentru acoperirea prejudiciului moral, ca urmare a adoptării Legii nr.221/2009, cu referire la dispozițiile art.5 alin. (1) lit. a), ulterior declarate neconstituționale.

Astfel, s-a reținut că trebuie avută în vedere jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în privința conținutului noțiunii de „*speranță legitimă*”, în sensul că aceasta este legată de modul în care o cerere de chemare în judecată poate fi soluționată în raport de dreptul intern; o asemenea speranță trebuie să aibă o bază suficientă în acea lege, respectiv să fie susținută de un temei rezonabil justificat într-o normă de drept, ca

bază legală solidă.

În atare situație, dreptul la despăgubiri nu se naște automat (*ex lege*) ci este supus condiției de a formula o cerere și de a fi admisă această cerere de autoritatea judiciară competentă. Petentul nu poate astfel să se aștepte ca dreptul său la despăgubiri să se materializeze fără urmarea cu succes a procedurii judiciare care presupune trecerea unei perioade de timp în cursul căreia autoritățile trebuie să verifice dacă acesta îndeplinește condițiile pentru acordarea despăgubirilor. Or, nu se poate reține că un act legislativ care, la scurt timp după emiterea lui, a fost contestat ca fiind contrar principiilor constituționale (cărora trebuia să se subordoneze și care erau în egală măsură în vigoare la data formulării acțiunii) și a fost declarat neconstituțional pe acest motiv, poate reprezenta o bază legală solidă în sensul jurisprudenței Curții.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat aceste considerații în cauza *Slavov contra Bulgariei*, unde s-a reținut că dispoziția legală referitoare la obținerea compensațiilor nu a fost anulată urmare unui mecanism ad-hoc, extraordinar și nici nu a fost abrogată de legiuitor, astfel încât nu se poate invoca nici existența unei proceduri neechitabile, prin schimbarea normelor legale în timpul desfășurării procesului declanșat de reclamant, ci aceste dispoziții legale și-au încetat efectul ca rezultat al unei operațiuni normale, pe calea exercitării controlului de constituționalitate. În consecință nu se poate vorbi despre faptul că speranța legitimă ar fi devenit iluzorie.

Instanța de contencios european a reținut că art.1 din Protocolul nr.1 adițional la Convenție nu garantează dreptul de a dobândi un bun, statul dispunând de o marjă de apreciere în reglementarea mijloacelor și proporției în care urmează a se asigura repararea prejudiciilor produse cetățenilor săi de un regim totalitar anterior, iar pe de altă parte, este necesar ca repararea acestor prejudicii să se realizeze în așa fel încât atenuarea vechilor violări să nu creeze noi nedreptăți. (*Anexa III*)

Apreciez primul punct de vedere ca fiind în acord cu litera și spiritul legii.

Prin Legea nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic și măsurile administrative asimilate acestora, pronunțate în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989, s-a reglementat acordarea despăgubirilor victimelor totalitarismului comunist pentru prejudiciul moral suferit, dacă se aprecia, de către instanțele de judecată, în urma

analizării circumstanțelor fiecărei cauze, că reparația obținută prin efectul Decretului – lege nr.118/1990 și al Ordonanței de urgență a Guvernului nr.219/1999 nu este suficientă, precum și în cazul în care nu au fost acordate drepturi de natura celor anterior enunțate.

Astfel, art. 5 alin.(1) din Legea nr.221/2009, în forma sa inițială, (înainte de modificarea adusă prin art. I pct.1 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 62/2010) prevedea că:

„Orice persoană care a suferit condamnări cu caracter politic în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989 sau care a făcut obiectul unor măsuri administrative cu caracter politic, precum și, după decesul acestei persoane, soțul sau descendenții acesteia până la gradul al II-lea inclusiv pot solicita instanței de judecată, în termen de 3 ani de la data intrării în vigoare a prezentei legi, obligarea statului la:

a) acordarea unor despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit prin condamnare. La stabilirea cuantumului despăgubirilor se va ține seama și de măsurile reparatorii deja acordate persoanelor în cauză în temeiul Decretului – lege nr.118/1990 privind acordarea unor drepturi persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și celor deportate în străinătate ori constituite în prizonieri, republicat, cu modificările și completările ulterioare, și al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 214/1999, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 568/2001, cu modificările și completările ulterioare;

b) acordarea de despăgubiri reprezentând echivalentul valorii bunurilor confiscate prin hotărâre de condamnare sau ca efect al măsurii administrative, dacă bunurile respective nu i-au fost restituite sau nu a obținut despăgubiri prin echivalent în condițiile Legii nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 – 22 decembrie 1989, republicată, cu modificările și completările ulterioare, sau ale Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, cu modificările și completările ulterioare;

c) repunerea în drepturi, în cazul în care prin hotărârea judecătorească de condamnare s-a dispus decăderea din drepturi sau degradarea militară.

(...) ”.

Dispozițiile art. 5 alin. (1) lit. a) teza întâi din lege, cu modificările și completările ulterioare, au fost declarate neconstituționale, prin deciziile Curții Constituționale nr. 1358 și nr. 1360 din 21 octombrie 2010, publicate în Monitorul Oficial al României nr. 761 din 15 noiembrie 2010.

Astfel, s-a reținut că, din analiza prevederilor actelor normative incidente în materia despăgubirilor pentru prejudiciul moral suferit de persoanele persecutate din motive politice în perioada comunistă, rezultă că există două norme juridice – art.4 din Decretul – lege nr.118/1990 și art.5 alin.(1) lit. a) din Legea nr.221/2009 - cu aceeași finalitate, și anume acordarea unor sume de bani persoanelor persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945.

Or, Curtea a constatat că justificarea legiuitorului pentru această situație, așa cum rezultă din expunerea de motive a Legii nr. 221/2009, nu poate sta la baza instituirii unei noi norme juridice - art.5 lit. a) din lege, cu scop identic celui prevăzut de art. 4 din Decretul – lege nr.118/1990, diferența constând doar în modalitatea de plată [prestații lunare, până la sfârșitul vieții, în cazul art.4 din decret și o sumă globală, în cazul art.5 alin.(1) lit. a) din Legea nr. 221/2009].

S-a reținut, de asemenea, că „*despăgubirile pentru daunele morale suferite în perioada comunistă trebuie să fie drepte, echitabile, rezonabile și proporționale cu gravitatea și suferințele produse prin aceste condamnări sau măsuri administrative. Or, despăgubirile prevăzute de dispozițiile de lege criticate, având același scop ca și indemnizația prevăzută de art. 4 din Decretul-lege nr. 118/1990, nu pot fi considerate drepte, echitabile și rezonabile. Pe de altă parte, prin introducerea posibilității moștenitorilor de gradul II de a beneficia de despăgubiri pentru daune morale suferite de persoanele persecutate de regimul comunist, legiuitorul s-a îndepărtat de la principiile care guvernează acordarea acestor despăgubiri, și anume cel al echității și dreptății. Astfel, prin prevederea de lege criticată se diluează scopul pentru care au fost introduse aceste despăgubiri, întrucât nu se poate considera că moștenitorii de gradul II au aceeași îndreptățire la despăgubiri pentru daune morale suferite în perioada comunistă de predecesorul lor, ca și acesta din urmă.*

*Prin Decretul-lege nr.118/1990, legiuitorul a stabilit condițiile și cuantumul indemnizațiilor lunare, astfel încât intervenția sa prin art. 5 alin.(1) lit. a) din Legea nr.221/2009, după 20 ani de la adoptarea primei reglementări cu același obiect, **aduce atingere valorii supreme de dreptate, una dintre valorile esențiale ale statului de drept, astfel cum este proclamată în prevederile art.1 alin.(3) din Constituție.***”

Având în vedere toate aceste considerente, Curtea a constatat că „*acordarea de despăgubiri pentru daunele morale suferite de foștii deținuți politici, astfel cum a fost reglementată prin art.5 alin. (1) lit. a) teza întâi din Legea nr.221/2009, contravine art.1 alin.(3) din Legea fundamentală privind statul de drept,*

democratic și social, în care dreptatea este valoare supremă.”

Totodată, în temeiul dispozițiilor art.142 alin.(1) și al art.1 alin. (5) din Constituție, Curtea a constatat că reglementarea criticată încalcă și normele de tehnică legislativă **prin crearea unor situații de incoerență și instabilitate, contrare prevederilor Legii nr.24/2000, republicată:** «Astfel, potrivit art.2 alin.(1) din acest act normativ, tehnica legislativă asigură sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ, iar art.14 - "Unicitatea reglementării în materie" prevede că reglementările de același nivel și având același obiect se cuprind într-un singur act normativ. În același sens, art.16, cu denumirea marginală "Evitarea paralelismelor", stabilește că în procesul de legiferare este interzisă instituirea aceluiași reglementări în două sau mai multe acte normative, iar în cazul existenței unor paralelisme, acestea vor fi înlăturate fie prin abrogare, fie prin concentrarea materiei în reglementări unice.»

Or, Curtea a observat „că, - în domeniul acordării de despăgubiri pentru daunele morale persoanelor persecutate din motive politice în perioada comunistă - există reglementări paralele, și anume, pe de o parte, Decretul-lege nr.118/1990, republicat, și Ordonanța de urgență a Guvernului nr.214/1999, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.568/2001, cu modificările și completările ulterioare, iar, pe de altă parte, Legea nr.221/2009 privind condamnările cu caracter politic și măsurile administrative asimilate acestora, pronunțate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989”.

Totodată, Curtea Constituțională a constatat că «reglementarea criticată nu respectă aceste reguli de tehnică legislativă, bazându-se doar pe afirmația din Expunerea de motive a Legii nr.221/2009, în sensul că "pot exista situații în care măsurile reparatorii cu caracter pecuniar prevăzute de către Decretul-lege nr.118/1990 să nu fie suficiente în raport cu suferința deosebită».

Întrucât aceste despăgubiri erau menite a produce satisfacția morală a recunoașterii faptelor nelegale, de încălcare a drepturilor omului, comise în perioada comunistă, iar nu de a compensa în bani suferința persoanelor persecutate, Curtea Constituțională a considerat că reglementarea criticată nu a fost temeinic fundamentată.

Totodată, s-a apreciat că „textul de lege criticat, astfel cum este redactat, fiind prea vag, încalcă și regulile referitoare la precizia și claritatea normei juridice. Astfel, lipsa de claritate și previzibilitatea dispozițiilor art.5 alin.(1) lit. a) referitoare la acordarea despăgubirilor din Legea nr.221/2009 a condus la aplicarea incoerentă a acestora, instanțele de judecată acordând despăgubiri în valoare de până la 600.000 euro, ceea ce

reprezintă o aplicare excesivă și nerezonabilă. Chiar dacă prin art. 1 pct.2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.62/2010 s-au introdus niște criterii minime de acordare a despăgubirilor, și anume durata pedepsei privative de libertate, perioada de timp scursă de la condamnare și consecințele negative produse în plan fizic, psihic și social, precum și măsurile reparatorii deja acordate în temeiul Decretului-lege nr. 118/1990 și Ordonanței de urgență a Guvernului nr.214/1999, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.568/2001, cu modificările și completările ulterioare, Curtea constată că acestea sunt insuficiente pentru a putea caracteriza norma legală ca fiind clară și previzibilă. Principiul legalității presupune, de asemenea, existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor, astfel cum reiese și din jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului (Hotărârea din 5 ianuarie 2000 în Cauza Beyeler contra Italiei, Hotărârea din 23 noiembrie 2000 în Cauza Ex-Regele Greciei și alții contra Greciei, Hotărârea din 8 iulie 2008 în Cauza Fener Rum Patrikligi contra Turciei).”

Prin urmare, s-a observat că «în materia reparațiilor trebuie să existe o legislație clară, precisă, adecvată, proporțională care să nu dea naștere la interpretări și aplicări diferite ale instanțelor de judecată, ceea ce ar putea conduce la constatări ale violării drepturilor omului de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Această problemă a legislației incoerente și ineficiente a României în materia restituirilor a fost menționată și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin Hotărârea din 9 decembrie 2008, în Cauza Viașu împotriva României. Cu acel prilej, Curtea a constatat că Legea nr.1/2000 a suferit atât de multe modificări ca număr și conținut, încât precizia și previzibilitatea cerute de noțiunea de "legalitate" au fost grav atinse».

Ținând cont de toate aceste considerente, Curtea a constatat că dispozițiile art.5 alin.(1) lit. a) teza întâi din Legea nr.221/2009, cu modificările și completările ulterioare, contravin prevederilor art.1 alin.(3) și (5) din Legea fundamentală.

Pronunțarea deciziilor anterior menționate, a creat dificultăți în soluționarea cauzelor având ca obiect cereri formulate în temeiul art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 221/2009, pentru acordarea daunelor morale ca urmare a prejudiciului suferit prin condamnări și/sau măsuri administrative cu caracter politic, aflate pe rolul instanțelor de judecată la data publicării celor două decizii în Monitorul Oficial.

În ceea ce privește cererile înregistrate ulterior publicării acestor decizii, instanțele sunt unanime în a considera că declararea neconstituționalității dispozițiilor art.5 alin.(1) lit. a) teza întâi din lege lipsește de temei legal aceste acțiuni.

Având în vedere că, până în prezent, nu a fost adoptată Legea privind

aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr.62/2010, act normativ care să pună în acord dispozițiile declarate neconstituționale ale Legii nr.221/2009 cu prevederile din legea fundamentală, în raport de considerentele deciziilor Curții Constituționale nr.1358 și nr. 1360 din 21 octombrie 2010, în soluționarea litigiilor analizate s-a pus **problema efectelor juridice ale acestor decizii pronunțate de Curtea Constituțională asupra proceselor aflate în curs de judecată la momentul publicării lor în Monitorul Oficial.**

Referitor la această problemă de drept, precizăm că, în conformitate cu prevederile art.147 alin. (1) și (4) din Constituția României:

„(1) Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

(...)

*(4) Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României. De la data publicării, **deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor**”.*

În același sens, art. 31 alin. (1) și alin. (3) din Legea nr. 47/1992, republicată, statuează că:

„(1) Decizia prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare este definitivă și obligatorie.

(.....)

(3) Dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale, dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pune de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept”.

Totodată, potrivit dispozițiilor art.11 alin. (3) din aceeași lege: *„Deciziile și hotărârile Curții Constituționale sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor”.*

De asemenea, prin art.15 alin. (2) din Constituție se consacră

neretroactivitatea legii civile ca principiu constituțional, opozabil legiuitorului și, în egală măsură, autorităților de aplicare a legii.

Referitor la acest principiu, în literatura de specialitate s-a arătat că: *„dacă ceea ce a fost făcut în conformitate cu legea în vigoare ar putea fi neconținut stricat de legea nouă, orice prevedere în timp ar fi cu neputință și ordinea juridică însăși ar fi amenințată pe măsură ce s-ar slăbi încrederea în securitatea drepturilor, în stabilitatea circuitului civil. (...) Dacă legea nouă nu ar respecta ceea ce a fost făcut în cadrul prevederilor legii vechi, încrederea ar dispărea și, o dată cu ea, ar fi atinsă autoritatea legii, căci voința de a da ascultare permisiunilor, poruncilor și opiniilor legale ar fi, desigur, în bună măsură demobilizată, dacă cel ce s-a supus nu ar fi sigur că, procedând astfel, va sta sub scutul legii”^[1].*

Având caracter constituțional, principiul neretroactivității este deopotrivă aplicabil nu numai în ceea ce privește conceperea și adoptarea legii, deci legiuitorului, ci și autorităților cu rol de interpretare și aplicare a normei.

Așadar, principiul neretroactivității va governa și efectele deciziilor Curții Constituționale, cu atât mai mult cu cât ele privesc nemijlocit legitimitatea constituțională a legii.

În cazul deciziilor în care s-a constatat neconstituționalitatea unei legi, există un conflict în timp între legea neconstituțională, deci a cărei prezumție de constituționalitate a fost răsturnată, și aceeași lege, din perioada anterioară înlăturării prezumției de constituționalitate, când beneficia de efectele acestei prezumții .

Soluționarea conflictului astfel creat se poate face, într-un regim constituțional în care neretroactivitatea constituie un principiu consacrat în legea fundamentală, numai cu respectarea rigorilor acestuia, care, prin natura sa, este aplicabil și deciziilor Curții Constituționale.

Legea publicată beneficiază de prezumția de constituționalitate a prevederilor sale. Această prezumție fundamentează obligativitatea legii.

Fundamentând obligativitatea legii, prezumția de constituționalitate asigură și stabilitatea ei, în sensul că, atâta timp cât este prezumată constituțională, legea nu poate fi, sub aspect juridic, contestată și nimeni nu poate refuza aplicarea ei.

Pe cale de consecință, drepturile și obligațiile constituite pe temeiul său se bucură de certitudine juridică, ceea ce fundamentează încrederea cetățenilor în lege,

siguranța exercitării drepturilor și caracterul predictibil al legii în domeniul său de aplicare.

O lege constatată ca fiind neconstituțională, prin însăși această calificare, nu mai întrunește condițiile prezumției de constituționalitate. Înlăturarea prezumției se produce, însă, de la data constatării caracterului neconstituțional al legii, întrucât constituie consecința necesară a acestei constatări și însăși rațiunea controlului.

Așa cum s-a statuat în literatura de specialitate^[2], problema dacă efectele constatării caracterului neconstituțional al legii pot retroactiva față de data actului de constatare, a fost soluționată diferit în cadrul regimurilor constituționale ce au consacrat controlul constituționalității legii.

Principial, două soluții sunt posibile: fie ca aceste efecte să se producă numai de la data actului de constatare, deci numai pentru viitor, *ex nunc*, fie ca ele să se extindă și anterior acestei date, așadar, *ex tunc*.

Aplicarea retroactivă a efectelor deciziilor de constatare a neconstituționalității unui act normativ afectează încrederea cetățenilor în stabilitatea legii, certitudinea juridică a drepturilor dobândite, securitatea raporturilor juridice constituite în perioada în care prezumția de constituționalitate a legii nu fusese înlăturată, buna-credință a acelor care au respectat legea în virtutea obligativității sale constituționale.

Opțiunea între aplicarea *ex tunc* sau *ex nunc* a deciziei de neconstituționalitate a legii nu se reduce, astfel, doar la consecința unui silogism juridic: dacă o lege este neconstituțională ea nu poate fi astfel, decât de la data când a fost adoptată, deoarece de atunci legiuitorul a încălcat Constituția.

Ar fi un mod de a raționa exclusiv formal, cu nesocotirea incidenței altor principii juridice și reguli de drept care fundamentează, în general, neretroactivitatea legii și care, *mutatis mutandis*, se aplică și în cazul de față, precum și cu nesocotirea consecințelor sociale negative inevitabile, în ipoteza aplicării unei asemenea soluții.

În considerarea acestor consecințe, și pentru evitarea lor, art.147 alin.(4) din Constituție prevede, în mod expres, așa cum am arătat, că deciziile Curții Constituționale au efect „*numai pentru viitor*” excluzând, în concordanță cu principiul neretroactivității legii, aplicarea *ex tunc* a unei decizii prin care s-a constatat neconstituționalitatea unei legi, de la o dată anterioară publicării acestei decizii.

Astfel sunt protejate încrederea cetățenilor în lege, certitudinea drepturilor dobândite cât timp prezumția de constituționalitate a legii nu fusese înlăturată, stabilitatea

raporturilor juridice din aceeași perioadă și predictibilitatea legii.

În ceea ce privește **efectele asupra actelor juridice deduse judecării, acestea sunt în concordanță cu regulile privind soluționarea conflictelor rezultate din aplicarea legii în timp**, cu particularitatea că – așa cum arătat – în acest caz, conflictul este între legea în perioada când prezumția sa de constituționalitate nu fusese înlăturată și perioada următoare publicării deciziei Curții Constituționale, când prezumția respectivă, fiind răsturnată, legea a devenit neconstituțională.

Având în vedere că dispozițiile Constituției sunt categorice, în sensul că deciziile Curții Constituționale au putere numai pentru viitor, se observă că deciziile prin care se constată neconstituționalitatea unei legi, în cadrul procedurii de soluționare a excepției de neconstituționalitate, sunt numai o verigă intermediară, în cadrul unui complex procedural și că, ceea ce trebuie luat în considerare, nu sunt obligațiile ce rezultă din ele pentru instanța *a quo*, ci drepturile și obligațiile ce decurg pentru părțile în proces sau pentru alte persoane.^[3]

În raport cu momentul publicării deciziei de neconstituționalitate, raporturile juridice deduse judecării, născute sub imperiul legii care este declarată neconstituțională, se încadrează în una din următoarele situații posibile: raporturi juridice **soluționate definitiv, înaintea publicării deciziei**, raporturi juridice **în cursul judecării cărora a fost ridicată excepția de neconstituționalitate** și, în sfârșit, raporturi juridice **ulterioare publicării deciziei**.

În conformitate cu principiul neretroactivității legii, este evident că soluția cu privire la prima categorie este inaplicabilitatea deciziei, iar cu privire la ultima categorie, soluția este aplicabilitatea deciziei ca urmare a invalidării legitimității constituționale a legii declarate neconstituțională.

Referitor la raportul juridic în cursul judecării căruia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate și care nu a fost soluționat definitiv anterior publicării deciziei, se poate observa că acesta este un raport care a luat naștere înainte de publicare, în temeiul unei legi beneficiind de prezumția de constituționalitate, prezumție care ulterior a fost înlăturată.

El are caracterul unei fapte în desfășurare (*facta paendentia*), astfel încât, „legea nouă”, respectiv forma legii după data la care decizia de neconstituționalitate produce efecte, se aplică în virtutea principiului aplicării imediate a legii civile noi.

Conform acestui principiu, instanța este obligată să aplice dispozițiile legale

în vigoare la data soluționării cauzei, fiind inadmisibil ca legea veche să ultraactiveze.

Prin urmare, în procesele în care nu s-a pronunțat o hotărâre definitivă, se aplică legea în vigoare de la momentul soluționării lor. În măsura în care raporturile juridice nu sunt pe deplin constituite în momentul intrării în vigoare a noii legi sau în momentul declarării ca neconstituțional a unui text de lege, acele raporturi nu se vor putea consolida decât în limitele determinate de legea în forma nouă și nu vor produce decât efectele pe care această lege le îngăduie.

Forma nouă a legii este aplicabilă de îndată tuturor situațiilor care se vor constitui, se vor modifica sau se vor stinge după intrarea ei în vigoare, precum și tuturor efectelor produse de situațiile juridice formate după abrogarea sau declararea ca neconstituțională a legii vechi.

Ca urmare, în cazul în care legea ulterioară sau forma ulterioară a legii modifică efectele viitoare sau le exclude, dispoziția din legea ulterioară se aplică și efectelor actului anterior, nerealizate încă sub vechea lege, întrucât ordinea publică trebuie să aibă în esența ei un caracter de unitate și de obligativitate uniformă pentru toți destinatarii normei juridice.

În consecință, proceselor în curs de judecată, cu excepția celor în care s-a pronunțat o hotărâre definitivă de admitere a acțiunii, deci de constatare sau de acordare a unui drept, li se aplică legea în forma dobândită după declararea neconstituționalității, chiar dacă această declarație s-a petrecut în cursul soluționării acelor cauze.

În măsura în care legea sau textul de lege vizat este declarat neconstituțional, cele stabilite prin decizia Curții Constituționale sunt obligatorii și de imediată aplicare, de la data publicării deciziei în Monitorul Oficial, atât în procesul în care a fost sesizată Curtea Constituțională, cât și în celelalte procese aflate pe rolul instanțelor și în care raportul de drept substanțial sau procesual, după caz, era reglementat de dispozițiile legale declarate neconstituționale.

De altfel, asupra caracterului obligatoriu *erga omnes* al unor astfel de decizii s-a pronunțat Curtea Constituțională în jurisprudența sa constantă[4], statuând că obligativitatea deciziilor Curții pentru instanțele judecătorești, ca de altfel și pentru celelalte persoane fizice și juridice, decurge din principiul înscris în art. 51 din Constituție (în redactarea de la data pronunțării deciziilor)[5], potrivit căruia, respectarea Constituției, a

supremației sale și a legilor este obligatorie.

În acest sens, Curtea a arătat că prevederea normativă a cărei neconstituționalitate a fost constatată nu mai poate fi aplicată de niciun subiect de drept, cu atât mai puțin de instituțiile publice, iar efectele sale încetează de drept, pentru viitor, de la data publicării deciziei Curții Constituționale în Monitorul Oficial al României.

Mai mult, în situația în care Parlamentul sau Guvernul nu ar interveni pentru modificarea legii, decizia Curții Constituționale nu își încetează efectele ci, dimpotrivă, aceste efecte se produc în continuare.

Însăși Curtea Constituțională a statuat că, atunci când s-a pronunțat o decizie de constatare a neconstituționalității, ca o consecință a efectului obligatoriu, instanțele sunt datorate *„ca, după caz, să nu aplice în acea cauză dispozițiile legale a căror neconstituționalitate a fost constatată prin decizia Curții Constituționale sau să aplice dispozițiile legale de care depinde soluționarea cauzei și la care se referă decizia Curții Constituționale, dar niciodată în acel înțeles care, astfel cum s-a constatat prin acea decizie, este contrar Constituției. În oricare dintre cele două situații de mai sus și în măsura în care este cazul, este necesar ca instanța judecătorească să aplice direct dispozițiile Constituției, de care depinde soluționarea procesului, în absența unor reglementări legale care să fi înlocuit ori completat prevederile cu privire la care a fost pronunțată decizia Curții Constituționale.”*[\[6\]](#)

Numai în acest mod se asigură supremația Constituției și importanța controlului constituționalității legilor de către Curtea Constituțională, ca factori pentru întărirea statului de drept.

Totodată, considerăm că prin aplicarea efectelor deciziilor Curții Constituționale arătate anterior asupra proceselor în curs de judecată, **cu excepția celor în care s-a pronunțat o hotărâre definitivă de admitere a acțiunii**, nu se ajunge la o încălcare a dreptului de acces la instanță sau a dreptului de proprietate așa cum acestea sunt garantate de art. 6 din Convenție și art.1 din Protocolul nr.1 adițional la Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În jurisprudența sa constantă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a

arătat că noțiunea de „*bun*” protejat de articolul 1 din Protocolul nr. 1, are un înțeles autonom care nu este limitat la deținerea de bunuri materiale și este independentă de orice calificare stabilită prin dreptul intern, incluzând și anumite interese economice ale unui subiect de drept care se pot prezenta sub forma unei speranțe legitime la obținerea unei indemnizații.

Totuși, articolul 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție nu garantează dreptul de a dobândi un bun[7].

Un alt principiu ce decurge din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului este acela că protecția Convenției se aplică numai cu privire la „*bunurile actuale*” și că dispozițiile art. 1 din Protocolul nr. 1 nu pot fi interpretate ca impunând o obligație specifică a statelor membre ale Convenției de a repara nedreptățile sau daunele cauzate de regimurile anterioare[8], iar statele dispun de o largă marjă de apreciere în adoptarea legislației în contextul schimbării regimului politic și economic.

Totuși, atunci când o persoană are o pretenție referitoare la un drept patrimonial, persoana respectivă poate fi considerată ca având o „*speranță legitimă*”, în cazul în care există o bază legală suficientă în dreptul intern, fundamentată, de pildă, pe o jurisprudență națională constantă care confirmă pretențiile reclamantului.

Nu poate exista o speranță legitimă în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 atunci când există o dispută asupra modului de interpretare și de aplicare a legii interne, iar cererile reclamantilor au fost respinse de către instanțele interne în mod corespunzător.

Totodată, reclamantul nu ar fi îndreptățit în a obține „un bun” în situația în care legislația nu recunoaște existența unui asemenea drept.

Speranța legitimă se raportează la modul în care o pretenție poate fi analizată conform legislației interne[9].

Articolul 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție nu poate fi interpretat ca impunând o obligație generală statelor de a restitui proprietăți confiscate anterior ratificării

Convenției și nici ca impunând restricții libertății statelor de a determina scopul restituirii bunurilor și de a stabili condițiile în care au fost de acord să restabilească dreptul de proprietate al foștilor proprietari[10].

Pe de altă parte, Curtea a acceptat că legislația în vigoare după ratificarea Convenției și a Protocolului nr. 1, care stabilește restituirea proprietăților confiscate sub vechiul regim ori o compensație în repararea prejudiciului, poate fi privită ca dând naștere unui nou drept de proprietate în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 pentru cei care îndeplinesc condițiile prevăzute de lege .[11]

În acest sens, putem afirma că **simpla cerere de chemare în judecată, formulată de persoana îndreptățită la despăgubiri nu-i conferă acesteia un drept de proprietate ocrotit de art.1 din Protocolul nr.1 adițional la Convenție.**

Aceasta deoarece, în cauză, art.5 alin.1 lit. a) din Legea nr.221/2009, în forma în vigoare la data promovării acțiunii a născut pentru reclamant doar o vocație la obținerea unor despăgubiri și nu un drept efectiv.

Atâta timp cât legea prevedea că aceste despăgubiri se acordau doar în măsura în care nu a fost deja reparat prejudiciul suferit prin condamnare sau prin aplicarea unei măsuri administrative cu caracter politic, este evident că soluționarea acțiunii depindea de situația de fapt a fiecărui reclamant, nefiind prevăzut un drept cu caracter general care s-ar acorda persoanelor aflate într-o anumită situație juridică și pentru a cărei valorificare, formularea aducerii în justiție ar fi constituit o pură formalitate.

Ca atare, în cazul acțiunilor aflate pe rolul instanțelor de judecată la data publicării celor două decizii ale Curții Constituționale, nesoluționate definitiv până la acel moment nu se poate invoca existența unei valori patrimoniale ce ar intra în sfera de aplicare a art. 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție.

În schimb, atunci când reclamanții aveau, anterior publicării deciziilor nr. 1358 și 1960 din 2010 pronunțate de Curtea Constituțională o hotărâre judecătorească definitivă de acordare a despăgubirilor morale ce poate fi pusă în executare, drepturile patrimoniale consfințite reprezintă un „*bon*” în sensul Convenției care intră în sfera de protecție a dispozițiilor art. 1 din Primul Protocol.

Apreciem că, în această modalitate de interpretare și aplicare a legii nu se

aduce atingere dreptului părților la un proces echitabil.

Astfel, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, în principiu, puterea legislativă nu este împiedicată să reglementeze în materie civilă, prin dispoziții noi, drepturile ce decurg din legile în vigoare aplicabile unor procese pe rol, cu condiția ca motivele invocate pentru adoptarea acestor măsuri să fie evident și imperios justificate de un interes general, adică să fie îndreptată o eroare sau lacună a legiuitorului.[\[12\]](#)

Or, în cauză, în motivarea dată de Curtea Constituțională prin deciziile de constatare a neconstituționalității prevederilor art. 5 alin. (1) lit. a) din Legea nr.221/2009, s-a arătat că, soluția a fost impusă de faptul că despăgubirile morale reglementate de acest act normativ nu au un caracter drept, echitabil, rezonabil și proporțional cu gravitatea și suferințele produse, cât timp, legile anterioare au urmărit repararea aceluiași tip de prejudiciu. În acest sens, s-a apreciat că, prin reglementarea din articolul anterior menționat se aduce atingere valorii supreme de dreptate, astfel cum este proclamată prin art.1 alin. (3) din Constituție.

Situația juridică analizată este similară celei reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauzele *Slavov și alții contra Bulgariei*,[\[13\]](#) precum și în cauza *Unedic contra Franței*[\[14\]](#).

În schimb, în alte cauze, Curtea a sancționat intervenția statului prin puterea legislativă, având ca scop modificarea în favoarea sa a unei legi aplicabile cauzei în care statul era parte și prin aceasta crearea unei șanse de câștig a procesului[\[15\]](#).

Or, în situația de față, nu s-a ridicat problema intervenției legislative a statului, ci a declarării neconstituționalității unor dispoziții legale incidente în cauză.

În consecință, deciziile nr. 1358 și nr. 1360 din 21 octombrie 2010 ale Curții Constituționale, având drept rezultat inexistența temeiului legal pentru acordarea despăgubirilor pentru prejudiciul moral cauzat prin condamnările și/sau măsurile administrative cu caracter politic în virtutea dispozițiilor art. 5 alin. (1) lit.a) din Legea nr.221/2009, text declarat neconstituțional, își produc efectele juridice asupra proceselor în

curs de judecată, cu excepția situațiilor în care există o hotărâre rămasă definitivă, de admitere a acțiunii reclamantilor și obligare la plata despăgubirilor, anterior publicării acestor decizii în Monitorul Oficial al României.

Pentru aceste motive, în temeiul dispozițiilor art. 330⁷ din Codul de procedură civilă, solicit admiterea recursului în interesului legii și pronunțarea unei decizii în această chestiune de drept.

PROCUROR GENERAL
Laura Codruța Kövesi

În temeiul dispozițiilor art. 330⁵ din Codul de procedură civilă se anexează prezentului recurs în interesul legii copiile hotărârilor judecătorești irevocabile, reținute în motivarea acestuia, pentru exemplificarea practicii judiciare neunitare:

ANEXA I

1. Decizia nr. 2174 din 10 martie 2011 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Civilă și de Proprietate Intelectuală, în dosarul nr.688/115/2009 ;
2. Decizia civilă nr.101/C din 21 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Constanța – Secția Civilă, Minori și familie, Litigii de Muncă și Asigurări Sociale în dosarul nr.11162/118/2010;
3. Decizia civilă nr.108/C din 23 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Constanța - Secția Civilă, Minori și familie, Litigii de Muncă și Asigurări Sociale în dosarul nr.1473/118/2010;
4. Decizia civilă nr.111/C din 23 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Constanța - Secția Civilă, Minori și familie, Litigii de Muncă și Asigurări Sociale în dosarul nr.7075/118/2010;
5. Decizia nr.230 din 15 februarie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Craiova – Secția I Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.6330/101/2010;
6. Decizia nr.509 din 31 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Craiova – Secția I Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.11133/95/2010;
7. Decizia nr.292 din 22 februarie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Craiova – Secția I Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.5106/101/2010;
8. Decizia nr.556 din 12 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Craiova - Secția I Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.8406/101/2010;
9. Decizia nr.459 din 29 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Craiova - Secția I Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.4318/63/2010.
10. Decizia civilă nr.438R din 14 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.2199/2/2011.
11. Decizia civilă nr.435R din 14 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București în dosarul nr.1768/3/2010;
12. Decizia civilă nr.104R din 4 februarie 2011 pronunțată cu opinie separată de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.4073/98/2010;
13. Decizia civilă nr.137R din 11 februarie 2011 pronunțată cu opinie separată de Curtea de Apel București – Secția IV-a Civilă în dosarul nr.3630/98/2010;
14. Decizia civilă nr.2083 din 31 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a VII-a Civilă și pentru Cauze privind Conflicte de Muncă și Asigurări Sociale în dosarul nr.13684/3/2010 (7571/civ./2010);
15. Decizia civilă nr.2389/2010 – R din 13 decembrie 2010 pronunțată de Curtea de Apel Oradea – Secția Civilă Mixtă în dosarul nr.2116/83/2010, la care este atașată sentința civilă nr.1131/D din 18 iunie 2010 pronunțată de Tribunalul Satu – Mare – Secția Civilă;
16. Decizia civilă nr.1998/2010-R din 15 noiembrie 2010 pronunțată de Curtea de Apel Oradea – Secția Civilă Mixtă în dosarul nr.1573/83/2010;
17. Decizia civilă nr.61R din 15 februarie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a IX-a Civilă și pentru Cauze privind Proprietatea Intelectuală în dosarul nr.42389/3/2009, la care este atașată încheierea din 1 februarie 2011;

18. Decizia civilă nr.357/R din 31 ianuarie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea - Secția Civilă Mixtă în dosarul nr.5301/83/2010;
19. Decizia civilă nr.548 din 9 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a III-a Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.34352/3/2010;
20. Decizia civilă nr.536 din 5 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a III-a Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr. 25308/3/2010;
21. Decizia civilă nr.165/R din 23 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Galați - Secția Civilă în dosarul nr.2480/113/2010;
22. Sentința nr.33 din 26 ianuarie 2011 pronunțată de Tribunalul Dolj - Secția Civilă în dosarul nr.9708/63/2010, irevocabilă prin decizia nr.817 din 1 iunie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Craiova - Secția I Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie;
23. Sentința civilă nr.35 din 8 februarie 2011 pronunțată de Tribunalul Mehedinți - Secția Civilă, în dosarul nr.6608/101/2010, irevocabilă prin nerecurare ;
24. Sentința nr.66/2011 din 8 februarie 2011 pronunțată de Tribunalul Gorj în dosarul nr.100/95/2010, irevocabilă prin decizia nr.625 din 20 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Craiova;
25. Sentința nr.266 din 15 februarie 2011 pronunțată de Tribunalul Prahova în dosarul nr.3117/105/2010, irevocabilă prin decizia nr. 338 din 2 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Ploiești;
26. Sentința nr.268 din 15 februarie 2011 pronunțată de Tribunalul Prahova - Secția Civilă în dosarul nr.4383/105/2010, irevocabilă prin nerecurare;
27. Decizia civilă nr.117R din 22 martie 2011 pronunțată cu opinie separată de Curtea de Apel București - Secția a IX-a Civilă și pentru Cauze privind Proprietatea Intelectuală în dosarul nr.21405/3/2010;
28. Decizia civilă nr.418R din 12 aprilie 2011 pronunțată cu opinie separată de Curtea de Apel București - Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.5949/98/2010;
29. Decizia civilă nr.417R din 12 aprilie 2011 pronunțată cu opinie separată de Curtea de Apel București - Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.14052/3/2010;
30. Decizia nr.2853 din 9 mai 2011 pronunțată de Curtea de apel București - Secția a VII-a Civilă și pentru Cauze privind Conflicte de Muncă și Asigurări Sociale în dosarul nr. 25979/3/2010;
31. Decizia civilă nr.341R din 31 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.23872/3/2010;
32. Decizia civilă nr.486R din 28 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.15813/3/2010;
33. Decizia civilă nr.372R din 5 aprilie 2011 pronunțată cu opinie separată de Curtea de Apel București - Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.6186/98/2010;
34. Decizia civilă nr.204R din 12 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a IX-a Civilă și pentru Cauze privind Proprietatea Intelectuală în dosarul nr.32646/3/2010;
35. Decizia civilă nr.132R din 31 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a IX-a Civilă și pentru Cauze privind Proprietatea Intelectuală în dosarul nr.39068/3/2010;

36. Decizia civilă nr.92R din 3 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a IX-a Civilă și pentru Cauze privind Proprietatea Intelectuală în dosarul nr.37407/3/2010;

37. Decizia civilă nr.144R din 7 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IX-a Civilă și pentru Cauze privind Proprietatea Intelectuală în dosarul nr.21098/3/2010;

38. Decizia civilă nr.405R din 11 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.36092/3/2010;

39. Decizia civilă nr.406R din 11 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.36095/3/2010;

40. Decizia civilă nr.496 din 27 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a III-a Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.36052/3/2010;

41. Decizia civilă nr.391 din 5 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a III-a Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.5862/98/2010;

42. Decizia civilă nr.329 din 24 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București - Secția a III-a Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.37457/3/2010, la care este atașată încheierea din 24 martie 2011;

43. Decizia nr.625 din 20 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Craiova – Secția I Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.100/95/2011;

44. Decizia civilă nr.71R din 17 februarie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IX-a Civilă și pentru Cauze privind Proprietatea Intelectuală în dosarul nr.3973/98/2010;

45. Decizia civilă nr.360R din 4 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.29843/3/2010;

46. Sentința civilă nr.1018 din 24 martie 2011 pronunțată de Tribunalul Tulcea - Secția Civilă, Comercială și Contencios Administrativ, în dosarul nr.4000/88/2010, irevocabilă prin nerecurare ;

47. Sentința civilă nr.686 din 25 februarie 2011 pronunțată de Tribunalul Tulcea – Secția Civilă, Comercială și Contencios Administrativ în dosarul nr.2156/88/2010, irevocabilă prin nerecurare ;

48. Sentința civilă nr.629 din 24 februarie 2011 pronunțată de Tribunalul Tulcea – Secția Civilă, Comercială și Contencios Administrativ în dosarul nr.3881/88/2010, irevocabilă prin nerecurare;

49. Sentința civilă nr.628 din 24 februarie 2011 pronunțată de Tribunalul Tulcea – Secția Civilă, Comercială și Contencios Administrativ în dosarul nr.3238/88/2010, irevocabilă prin nerecurare;

50. Decizia civilă nr.1084/R din 23 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Cluj – Secția Civilă, de Muncă și Asigurări Sociale, pentru Minori și de Familie în dosarul nr.6787/100/2010;

51. Decizia civilă nr.1081/R din 23 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Cluj– Secția Civilă, de Muncă și Asigurări Sociale, pentru Minori și de Familie în dosarul nr.5411/84/2010;

52. Decizia civilă nr.1111/R din 24 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel

Cluj– Secția Civilă, de Muncă și Asigurări Sociale, pentru Minori și de Familie în dosarul nr.3780/117/2010;

53. Decizia civilă nr.1112/R din 24 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Cluj– Secția Civilă, de Muncă și Asigurări Sociale, pentru Minori și de Familie în dosarul nr.8684/117/2010;

54. Decizia nr.244 din 28 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Ploiești – Secția Civilă și pentru Cauze pentru Minori și de Familie în dosarul nr.3085/114/2010;

55. Decizia nr.243 din 28 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Ploiești – Secția Civilă și pentru Cauze pentru Minori și de Familie în dosarul nr.3073/114/2010;

56. Decizia civilă nr.716/R din 2 iunie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Brașov – Secția Civilă și pentru Cauze pentru Minori și de Familie, de Conflicte de Muncă și Asigurări Sociale în dosarul nr.6255/62/2010;

57. Decizia civilă nr. 756/R din 9 iunie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Brașov - Secția Civilă și pentru Cauze pentru Minori și de Familie, de Conflicte de Muncă și Asigurări Sociale în dosarul nr.3307/627/2010;

58. Decizia civilă nr.1276/R din 6 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Cluj – Secția Civilă, de Muncă și Asigurări Sociale, pentru Minori și Familie în dosarul nr.3197/84/2010;

59. Decizia civilă nr.1311/R din 8 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Cluj - Secția Civilă, de Muncă și Asigurări Sociale, pentru Minori și Familie în dosarul nr.6282/10/2010;

60. Decizia civilă nr.1123/R din 25 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Cluj - Secția Civilă, de Muncă și Asigurări Sociale, pentru Minori și Familie în dosarul nr.8398/112/2010;

61. Decizia civilă nr.1122/R din 25 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Cluj - Secția Civilă, de Muncă și Asigurări Sociale, pentru Minori și Familie în dosarul nr.1878/112/2010;

62. Decizia civilă nr.1129/R din 25 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Cluj - Secția Civilă, de Muncă și Asigurări Sociale, pentru Minori și Familie în dosarul nr.4424/112/2010;

63. Sentința civilă nr.35C din 19 ianuarie 2011 pronunțată de Tribunalul Neamț – Secția Civilă în dosarul nr.4848/103/2010, irevocabilă prin decizia nr.914 din 1 iunie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Bacău – Secția Civilă, Cauze Minori, Familie, Conflicte de Muncă, Asigurări Sociale;

64. Sentința civilă nr.66/C din 24 ianuarie 2011 pronunțată de Tribunalul Neamț – Secția Civilă în dosarul nr.1434/103/2010, irevocabilă prin decizia civilă nr.880 din 30 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Bacău – Secția Civilă, Cauze Minori, Familie, Conflicte de Muncă, Asigurări Sociale;

65. Sentința civilă nr.355 C din 14 martie 2011 pronunțată de Tribunalul Neamț – Secția Civilă în dosarul nr.1259/103/2010, irevocabilă prin decizia nr.907/2011 din 1 iunie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Bacău – Secția Civilă, Cauze Minori, Familie, Conflicte de Muncă, Asigurări Sociale;

66. Decizia nr.196 din 18 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Iași – Secția Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.6146/99/2010;

67. Sentința civilă nr.3555/2010 din 8 decembrie 2010 pronunțată de Tribunalul Alba – Secția Civilă în dosarul nr.2536/107/2010, irevocabilă prin decizia civilă nr. 219 din

7 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Alba Iulia;

68. Sentința civilă nr.3559 din 8 decembrie 2010 pronunțată de Tribunalul Alba – Secția Civilă în dosarul nr.3534/107/2010, irevocabilă prin decizia civilă nr. 223 din 8 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Alba Iulia;

69. Sentința civilă nr.3552/2010 din 8 decembrie 2010 pronunțată de Tribunalul Alba – Secția Civilă în dosarul nr.3505/107/2010, irevocabilă prin decizia civilă nr. 238 din 15 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Alba Iulia;

70. Sentința civilă nr.69 din 12 ianuarie 2011 pronunțată de Tribunalul Alba – Secția Civilă în dosarul nr.3323/107/2010, irevocabilă prin decizia civilă nr. 305 din 5 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Alba Iulia;

71. Sentința civilă nr.372 din 11 februarie 2011 pronunțată de Tribunalul Botoșani – Secția Civilă în dosarul nr.6476/40/2010, irevocabilă prin nerecurare;

72. Sentința nr.2020 din 21 decembrie 2010 pronunțată de Tribunalul Suceava - Secția Civilă, în dosarul nr.12198/86/2010, irevocabilă prin decizia civilă nr. 62 din 2 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Suceava;

73. Sentința nr.1872 din 30 noiembrie 2010 pronunțată de Tribunalul Suceava - Secția Civilă în dosarul nr.11551/86/2010, irevocabilă prin decizia civilă nr. 26 din 2 februarie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Suceava;

74. Decizia civilă nr.565 din 24 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Timișoara - Secția Civilă în dosarul nr.2278/108/2010;

75. Decizia civilă nr.564 din 24 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Timișoara - Secția Civilă în dosarul nr.1999/108/2010;

76. Decizia civilă nr.563 din 24 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Timișoara - Secția Civilă în dosarul nr.1776/108/2010;

77. Decizia civilă nr.509/R din 5 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Timișoara - Secția Civilă în dosarul nr.5082/30/2010;

78. Decizia civilă nr.508/R din 5 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Timișoara - Secția Civilă în dosarul nr.4015/30/2010;

79. Decizia civilă nr.507/R din 5 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Timișoara - Secția Civilă în dosarul nr.2459/30/2010;

80. Decizia civilă nr.539/R din 18 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Timișoara - Secția Civilă în dosarul nr.2866/30/2010;

81. Decizia civilă nr.533/R din 18 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Timișoara - Secția Civilă în dosarul nr.2325/30/2010;

82. Decizia civilă nr.531/R din 18 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Timișoara - Secția Civilă în dosarul nr.1025/30/2010;

83. Decizia nr.478/R din 1 iunie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Tg.Mureș - Secția Civilă, de Muncă și Asigurări Sociale, pentru Minori și de Familie în dosarul nr.2217/102/2010;

84. Decizia nr.358/R din 5 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Tg.Mureș - Secția Civilă, de Muncă și Asigurări Sociale, pentru Minori și de Familie în dosarul nr.1720/96/2010;

85. Decizia nr.168/2011 din 29 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Iași – Secția Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.5473/99/2010;

86. Decizia nr.203/2011 din 20 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Iași Secția Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie - în dosarul nr.6471/99/2010;

ANEXA II

1. Decizia civilă nr. 253/R din 19 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Galați - Secția Civilă în dosarul nr.1175/91/2010;

2. Decizia civilă nr.265/R din 20 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Galați – Secția Civilă în dosarul nr.2236/91/2010;

3. Decizia civilă nr.284/R din 4 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Galați – Secția Civilă în dosarul nr.126/91/2011;

4. Decizia civilă nr.254/R din 19 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Galați – Secția Civilă în dosarul nr.1215/91/2010;

5. Decizia civilă nr.249/R din 19 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Galați în dosarul nr.1330/91/2010;

6. Decizia civilă nr.281/R din 4 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Galați în dosarul nr.4019/91/2009;

7. Decizia civilă nr.280/R din 4 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Galați – Secția Civilă în dosarul nr.2408/91/2010;

8. Decizia nr.332 din 21 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Ploiești – Secția Civilă și pentru Cauze cu minori și familie în dosarul nr.3297/114/2010, la care este atașată sentința civilă nr.222/2011 din 2 februarie 2011 pronunțată de Tribunalul Buzău – Secția Civilă ;

9. Decizia civilă nr.491R din 29 aprilie 2011 pronunțată cu opinie separată de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.2874/87/2010;

10. Decizia civilă nr.443 din 15 aprilie 2011 pronunțată cu opinie separată de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.31237/3/2010;

11. Decizia civilă nr.442 din 15 aprilie 2011 pronunțată cu opinie separată de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.13341/3/2010;

12. Decizia civilă nr.2887/R din 10 mai 2011 pronunțată cu opinie separată de Curtea de Apel București – Secția a VII-a Civilă și pentru Cauze privind Conflicte de Muncă și Asigurări Sociale în dosarul nr.51251/3/2009;

13. Decizia civilă nr.1227/2011 –R din 12 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea – Secția Civilă Mixtă în dosarul nr.948/111/2011;

14. Decizia nr.85 din 3 februarie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Ploiești - Secția Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie, pronunțată în dosarul nr.2841/105/2010, la care este atașată sentința civilă nr.1573 din 25 noiembrie 2010 pronunțată de Tribunalul Prahova – Secția Civilă;

15. Decizia nr.253 din 30 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Ploiești – Secția Civilă și pentru Cauze cu Minori și de Familie în dosarul nr.1828/114/2010;

16. Decizia civilă nr.997/R din 19 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea – Secția Civilă Mixtă în dosarul nr.8317/111/2009;

17. Decizia civilă nr.1180/R din 10 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea - Secția Civilă Mixtă în dosarul nr.4094/83/2010;

18. Decizia civilă nr.1334/2011 din 25 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea - Secția Civilă Mixtă în dosarul nr.6015/83/2010, la care este atașată sentința civilă nr.84/D din 14 ianuarie 2011 pronunțată de Tribunalul Satu Mare – Secția Civilă;

19. Decizia civilă nr.1336 din 25 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea – Secția Civilă Mixtă în dosarul nr.6355/83/2010, la care este atașată sentința civilă nr.366/D din 21 ianuarie 2011 pronunțată de Tribunalul Satu Mare – Secția Civilă;

20. decizia civilă nr.1330 din 25 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea, în dosarul nr.5551/83/2010, la care este atașată sentința civilă nr.190/D din 20 ianuarie 2011 pronunțată de Tribunalul Satu Mare;

21. Decizia civilă nr.1338 din 25 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea – Secția Civilă Mixtă, în dosarul nr.3084/111/2010, la care este atașată sentința civilă nr.241/C din 16 februarie 2011 pronunțată de Tribunalul Bihor – Oradea – Secția Civilă;

22. Decizia civilă nr.1295/R din 20 mai 2011, pronunțată de Curtea de Apel Oradea – Secția Civilă Mixtă, în dosarul nr.2520/111/2010, la care este atașată sentința civilă nr.183/C din 14 februarie 2011 pronunțată de Tribunalul Bihor – Secția Civilă ;

23. Decizia civilă nr.1095/R din 28 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea - Secția Civilă Mixtă în dosarul nr.4286/111/2010;

24. Decizia civilă nr.498/R din 15 februarie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea – Secția Civilă Mixtă în dosarul nr.5395/111/2010, la care sunt atașate sentința civilă nr.365/C din 15 noiembrie 2010 pronunțată de Tribunalul Bihor – Secția Civilă și încheierea din 3 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea – Secția Civilă Mixtă;

25. Decizia civilă nr.408/R din 3 februarie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Oradea – Secția Civilă Mixtă în dosarul nr.6154/111/2010, la care este atașată sentința civilă nr.330/C din 20 octombrie 2010 pronunțată de Tribunalul Bihor – Secția Civilă.

ANEXA III

1. Decizia civilă nr.51 R din 8 februarie 2011 pronunțată cu opinie separată de Curtea de Apel București – Secția a IX-a Civilă și pentru Cauze privind Proprietatea Intelectuală în dosarul nr.4461/98/2010;

2. Decizia civilă nr.300R din 24 martie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.4830/98/2010;

3. Decizia civilă nr.71R din 17 februarie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IX-a Civilă și pentru Cauze privind Proprietatea Intelectuală în dosarul nr.3973/98/2010;

4. Decizia civilă nr.437R din 14 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.4074/98/2010;

5. Decizia civilă nr.165R din 17 februarie 2011 pronunțată de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă în dosarul nr.42390/3/2009 la care sunt atașate încheierile din 10 februarie 2011 pronunțate de Curtea de Apel București – Secția a IV-a Civilă;

[1] M. Eliescu, *Aplicarea legii civile în timp și spațiu, Conflictete de legi*, Tratat de drept civil, vol. I, Partea generală de Tr. Ionașcu ș.a., Ed. Academiei, București.1967, p.80;

[2] M. Constantinescu, R.Mareș – „*Principiul neretroactivității legii în cazul deciziilor Curții Constituționale*”, Dreptul nr.11/1999, pg..94;

[3] T. Drăganu, „*Efectele juridice ale deciziilor și hotărârilor Curții Constituționale (II)*”, „Revista de drept comercial” nr.3/1999, pg.36;

[4] Decizia Curții Constituționale nr.186 din 18 noiembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.213 din 16.05.2000; decizia Curții Constituționale nr.169 din 2 noiembrie 1999 publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 151 din 12 aprilie 2000;

[5] Art.1 alin.5 din Constituția revizuită;

[6] Decizia Curții Constituționale nr.186 din 18 noiembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.213 din 16.05.2000;

[7] *Van der Musselle contra Belgiei*, cererea nr. 8919/80, hotărârea din 23 noiembrie 1983, §48; *Slivenko contra Letoniei* [MC], cererea nr. 48321/99, decizia din 23 ianuarie 2002; §121; *Kopecký vs. Slovacia* [MC], cererea nr.44912/98/, hotărârea din 28.09.2004, §35.a);

[8] *Kopecký vs. Slovacia, precit; von Maltzan ș.a. c/a Germaniei* [MC], cererile nr. 71916/01, 71917/01 și 10260/02, §77; *Klaus și Iouri Kiladze vs. Georgia*, cererea nr. 7975/06, Hotărâre din 2

februarie 2010, §53; *Jahn ș.a c/a Germaniei*, Marea Cameră, Hotărâre din 30 iunie 2005, cererile nr. 46720/99, 72203/01 și 72552/01, §113;

[9] *J.A. Pye (Oxford) Ltd and JA. Pye (Oxford) Land Ltd contra Marii Britanii* [MC], cererea nr. 44302/02, hotărârea din 30 august 2007, §61; *Kopecký contra Slovaciei* [MC], *precit: Anheuser-Busch Inc. contra Portugaliei* [MC], cererea nr. 73049/01, hotărârea din 11 ianuarie 2007 §63, 64;

[10] *Jantner contra Slovaciei*, cererea nr. 39050/97, hotărârea din 4 martie 2003, §34;

[11] *Broniowski contra Poloniei* [MC], cererea nr. 31443/96, *Hotărâre din 22 iunie 2004*, §133 și *Von Maltzan ș.a. contra Germaniei*, cererile nr. 71916/01, 71917/01 și 10260/02, *decizia din 2 martie 2005, precit*;

[12] *Ogis-Institut Stanislas, Ogec St. Pie X Et Blanche de Castille contra Franței*, cererile nr. 42219/98 și 54563/2000, hotărârea din 27 mai 2004, §67;

[13]Astfel, în cauza *Slavov c/a Bulgariei*, Cererile nr. 20612/02, 42596/02, hotărâre din 2 decembrie 2008 Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că la data de 22 noiembrie 1997 a intrat în vigoare un act de modificare a legislației bulgare privind restituirea proprietăților confiscate în timpul regimului comunist, prin care se acorda dreptul la despăgubiri prin echivalent pentru bunurile confiscate în baza „Actului de confiscare al proprietăților abținute prin speculă și mijloace nelegale” din 1946.

Imediat după intrarea în vigoare a modificării menționate, care lărgea sfera persoanelor care aveau dreptul la despăgubiri, împotriva respectivelor prevederi legislative s-a formulat, de către 52 de membrii ai Parlamentului, o excepție de neconstituționalitate.

La data de 4 decembrie 1997, Curtea Constituțională a declarat excepția admisibilă, iar la data de 11 martie 1998 a declarat prevederile de modificare a legislației privind restituirea proprietăților ca fiind neconstituționale. Decizia Curții Constituționale a intrat în vigoare la 21 martie 1998.

Reclamanții au susținut că aveau dreptul să obțină despăgubiri în temeiul legislației de restituire, astfel cum a fost modificată în anul 1997, acest drept concretizându-se într-un bun în sensul Convenției.

Observând că legislația prin care li se acorda reclamanților dreptul la despăgubiri fusese în vigoare doar între 22 noiembrie 1997 și 21 martie 1998 și că toate procedurile administrative se finalizaseră după intrarea în vigoare a deciziei Curții Constituționale, Curtea a considerat necesară o analiză detaliată în legături cu existența în cauză a „speranței legitime”.

Curtea a observat că dreptul la compensație pentru proprietatea confiscată nu se naște din lege, ci este condiționat de depunerea cererii și de aprobarea sa de către autoritățile administrative competente. Reclamanții nu se puteau aștepta ca dreptul lor de proprietate să se materializeze anterior finalizării procedurii administrative, fiind condiționați de îndeplinirea unor condiții.

În plus, Curtea a reținut că la momentul introducerii cererilor de către reclamanți la autoritățile interne, neconstituționalitatea legii aplicabile cauzei fusese invocată, iar cauza era pendinte la Curtea Constituțională.

Ulterior, legea a fost declarată neconstituțională.

Astfel, Curtea a considerat că **nu se poate susține că o lege care, imediat după intrarea în vigoare a fost criticată ca fiind contrară principiilor constituționale și apoi a fost declarată ca neconstituțională, ar reprezenta o bază legală temeinică, în sensul jurisprudenței Curții pentru a se aprecia că reclamanții aveau o speranță legitimă în obținerea dreptului de proprietate sau a despăgubirilor.**

Față de nici unul dintre reclamanți Curtea nu a reținut existența unei „speranțe legitime”, dat fiind faptul că este rezonabil să se creadă că toți reclamanții au fost conștienți de existența unei proceduri în fața Curții Constituționale care limita așteptările lor.

Pe cale de consecință, reclamanții nu puteau avea o speranță legitimă după invalidarea legii de către Curtea Constituțională. **Totodată, ei nu se puteau aștepta ca stabilirea pretențiilor lor să se întemeieze pe legea așa cum era redactată la momentul introducerii cererilor, iar nu pe legea astfel cum era în vigoare la momentul pronunțării hotărârii instanței.**

Pentru a ajunge la o asemenea concluzie, Curtea a acordat o mare importanță faptului că dispozițiile legale în discuție nu au fost anulate ca urmare a unui mecanism extraordinar *ad hoc*, ci ca urmare a exercitării controlului de constituționalitate a legii.

Curtea a observat că modificarea legii a intervenit într-un context economic dificil, or într-o astfel de situație, statele au o marjă largă de apreciere când adoptă legi prin care se intenționează redresarea nedreptăților comise sub

regimul anterior.

Pe cale de consecință, Curtea a respins cererea reclamanților pentru incompatibilitate *ratione materiae* sub aspectul articolului 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În ceea ce privește articolul 6 paragraful 1 din Convenție, în aceeași cauză, Curtea a reiterat că revine instanțelor naționale sarcina de a interpreta și de a aplica legea internă, ea neavând rolul de a analiza erorile de fapt sau de drept făcute de instanțele interne, întrucât nu este o curte de apel peste acestea.

Totodată, a apreciat că hotărârile judecătorești interne prin care a fost aplicata legea internă așa cum era în vigoare la momentul pronunțării lor, nu încalcă dispozițiile articolului 6 paragraful 1 din Convenție.

[14] În cauza *Unedic c/a Franței* Cererea nr. 20153/04, hotărârea din data de 18 decembrie 2008, Curtea a subliniat diferențele existente între situația în care legislativul intervine în administrarea justiției și situația în care se pune problema unui reviriment de jurisprudență asupra previzibilității situațiilor juridice ori se declară ca neconstituțională o dispoziție din legea internă aplicabilă în procesele pendinte.

În acest sens, Curtea a statuat asupra faptului că exigențele principiului securității raporturilor juridice nu consacră un drept la o jurisprudență constantă.

În speță, Curtea a constatat existența unui reviriment de jurisprudență al Curții de Casație cu privire la o chestiune legată de drepturile salariale ale unor salariați disponibilizați dintr-o societate supusă procedurii reorganizării judiciare.

Revirimentul de jurisprudență al Curții de Casație a ținut seama de echilibrul tuturor intereselor în joc și de consecințele financiare ale noii orientări a jurisprudenței. Noua practică judiciară urma să se aplice, cu efect retroactiv, tuturor situațiilor care nu fuseseră în mod definitiv soluționate. Curtea a acordat importanța cuvenită faptului că nu s-a pus problema repunerii în discuție a unor drepturi definitiv câștigate.

[15] *Cauza Rafinăriile Grecești Stran și Stratis Andreadis contra Greciei*, cererea nr. 13427/87, hotărâre din 9 decembrie 1994, §74; *Cauza Crișan contra României*, cererea nr. 42930/98, hotărârea din 27 mai 2003, §27.